

ling

Allochtonen kinderen beginnen vaak met achterstanden aan school, ook als hun ouders een goede opleiding hebben. Bij het wegwerken van die achterstanden valt tegenwoordig een deel van de kinderen buiten de boot. Scholen krijgen geen geld meer om hen te helpen.

Wel achterstand, geen geld meer

Hanne Obbink

Wat is precies een achterstandsleerling? Vorige week nog kwam een moeder haar kind van bijna vier aanmelden bij een basisschool. „Die moeder was stoned”, vertelt Auke van Selling, directeur van alle openbare basisscholen in Almelo. „Ze zat ook flink in de schulden. En dat kind had niets meegekregen. Nooit naar de crèche of de peuterspeelzaal geweest.”

Ooit had de moeder een mavo-diploma gehaald. Daarmee geldt zij officieel niet als laag opgeleid en omdat het opleidingsniveau van de ouders bepaalt of een kind als achterstandsleerling wordt aangemerkt, komt haar kind als een gewone leerling te boek te staan. Voor een achterstandsleerling krijgt een school extra geld van het ministerie van onderwijs, voor dit kind dus niet. Maar Van Selling weet nu al: dit kind gaat extra aandacht vragen van zijn leerkrachten. En de moeder trouwens ook. „Dat begint al met: komt dat kind wel op tijd op school?”

Het kabinet wil vijftig miljoen bezuinigen op het geld voor achterstandsleerlingen op basisscholen. Als reden daarvoor voert het aan dat het aantal van die leerlingen de afgelopen jaren sterk is gedaald.

Dat klopt. Uit cijfers die het Centraal Bureau voor de Statistiek vorige

maand bekendmaakte, blijkt dat dat aantal in zo'n tien jaar tijd ruimschoots gehalveerd is. In het schooljaar 2000/01 telde Nederland nog zo'n 433.000 achterstandsleerlingen, vorig jaar waren dat er nog maar 207.000. Bezuinigen op het budget hiervoor lijkt dus het eenvoudigste wat er is.

Maar zo eenvoudig is het niet. Achter die veranderde cijfers gaat grotendeels dezelfde werkelijkheid schuil. De verklaring voor de halvering van het aantal kinderen met een achterstand, is niet dat kinderen op basisscholen plotseling veel kansrijker zijn geworden. De daling is vooral het gevolg van een andere

definitie van het begrip 'achterstand'.

Tot 2006 kregen kinderen het etiket achterstandsleerling als hun ouders laag opgeleid waren. Voor hen kregen de scholen een kwart extra overheidsvergoeding. Daarnaast waren er achterstandsleerlingen van wie de ouders laag opgeleid én allochtoon waren. Voor hen kreeg een school zelfs bijna twee keer zoveel als voor een gewone leerling.

Toenmalig onderwijsminister Maria van der Hoeven vond dat het anders moest. Of een kind van allochtonen komaf is of niet, mocht niet meer uitmaken. Volgens Van der Hoeven bepaalt het opleidingsniveau van ouders veel sterker dan de etnische afkomst of een kind daadwerkelijk met een achterstand de basisschool binnenkomt.

De nieuwe 'gewichtenregeling' – zoals deze regels in onderwijsjargon heten – is vanaf 2006 stap voor stap ingevoerd, tot die in de loop van het vorig jaar volledig van kracht werd (zie kader).

De gevolgen daarvan zijn inmiddels duidelijk. De enorme krimp van het aantal achterstandsleerlingen springt het meest in het oog en daarnaast zijn er financiële gevolgen. Op het totaalbedrag dat voor achterstandsleerlingen uitgetrokken wordt, hebben vorige kabinetten niet bezuinigd, maar er is wel geschoven met geld. Scholen met veel

Veel zwarte scholen moeten het dankzij de nieuwe 'gewichtenregeling' met minder geld doen. FOTO'S WERRY CRONE

kinderen van laag opgeleide 'witte' ouders hebben er vaak wat geld bij gekregen, precies zoals Van der Hoeven het destijds bedoeld had. Veel zwarte scholen moeten het dankzij die nieuwe regeling met minder geld doen.

Komt het geld voor het bestrijden van achterstanden daardoor terecht bij de scholen die dat het best kun-

nen gebruiken? Slechts ten dele, zo valt op te maken uit onderzoek van het Kohnstamm Instituut aan de Universiteit van Amsterdam. Het uitgangspunt van die nieuwe regeling – dat de achterstand van een kind niets te maken heeft met zijn etnische komaf – blijkt niet te kloppen. Over de hele linie blijken allochtonen kinderen het nog steeds slechter te

doen dan autochtonen.

Het Kohnstamm Instituut vergeleek de prestaties van verschillende categorieën leerlingen in groep 2 en groep 8 van de basisschool. Vooral in groep 2 zijn de verschillen tussen allochtonen en autochtonen kinderen aanzienlijk. De allochtonen met de hoogst opgeleide ouders doen het nét iets beter dan autochtonen kinde-

onderwijs & opvoeding

Dertien procent geldt als achterstandsleerling

Sinds de nieuwe gewichtenregeling volledig van kracht is geworden, vorig jaar, krijgt een basisschool extra geld voor twee groepen leerlingen. De eerste groep bestaat grosso modo uit kinderen waarvan beide ouders hoogstens de laagste twee niveaus van het vmbo gevolgd hebben, of niet meer dan twee jaar op een hoger niveau voortgezet onderwijs achter de rug hebben. Voor zulke kinderen krijgt een school 1,3 keer zoveel geld als voor 'gewone' kinderen.

De tweede groep kinderen heeft ouders met nog minder opleiding: minstens één ouder moet alleen maar basisonderwijs gevolgd hebben, en de ander niet meer dan vmbo op een van de laagste niveaus. Deze kinderen leveren een school 2,2 keer zoveel geld op als anderen.

Van die eerste groep zijn er nu bijna 120.000, blijkt uit cijfers van het

Centraal Bureau voor de Statistiek, en van de tweede ruim 87.000. Samen maken zij ongeveer 13 procent uit van het totale aantal leerlingen in het basisonderwijs.

In de oude gewichtenregeling (die tot 2006 gold) werd onderscheid gemaakt tussen autochtonen en allochtonen achterstandsleerlingen. Voor 'witte' kinderen met laag opgeleide ouders kreeg een school 1,25 keer zoveel als voor gewone kinderen en voor 'zwarte' 1,9 keer zoveel.

Vlak voor de nieuwe regeling van kracht werd, golden 350.000 kinderen officieel als achterstandsleerling. Dat aantal toonde al jaren een licht dalende trend, als gevolg van het stijgend opleidingsniveau van de Nederlandse bevolking.

Door de nieuwe definitie zette die daling zich met grote sprongen voort: officieel zijn er nu dus nog slechts 207.000 achterstandsleerlingen.

'Het is gewoon niet waar dat etnische komaf er niet toe doet'

ren met de laagst opgeleide ouders. Alle andere allochtonen scoren lager dan alle andere autochtonen.

Weliswaar heeft een deel van de allochtonen leerlingen die achterstand in groep 8 ingelopen, maar ook aan het eind van de basisschool geldt: allochtonen kinderen scoren in het algemeen lager dan autochtonen kinderen met ouders van een vergelijkbaar opleidingsniveau. Allochtonen kinderen hebben dus nog steeds achterstanden. Voor lang niet al die kinderen krijgt een school nog een extra vergoeding.

„Je kunt dus vraagtekens zetten bij het besluit om etnische komaf te schrappen uit de gewichtenregeling”, zegt Jaap Roeleveld van het Kohnstamm Instituut. „Ik vermoed dat het besluit destijds vooral op politieke gronden is genomen. Men wilde af van wat gezien werd als veroeteling van allochtonen. Maar het is gewoon niet waar dat etnische komaf er niet toe doet.”

Scholen die daardoor minder geld krijgen dan een paar jaar geleden,

worden vooral zo hard getroffen omdat die maatregel bovenop andere bezuinigingen komt, zegt Toon Duif, voorzitter van de vereniging van schooldirecteuren AVS. „Die komt heel hard aan. Sluipenderwijs worden de klassen al groter. De reuk eruit.”

Duif is vooral kwaad dat het huidige kabinet, anders dan zijn voorgangers, geld weghaalt bij de budgetten voor achterstandsleerlingen. „Het is op zich begrijpelijk dat je minder geld voor achterstandsleerlingen uittrekt als het aantal van die leerlingen daalt. Maar dat geld had op nieuw in het onderwijs gestoken moeten worden.”

Directeur Van Selling van de openbare basisscholen in Almelo waagt zich niet aan bespiegelingen over het begrip achterstandsleerling maar ook hij ziet in de dagelijks praktijk de gevolgen van de veranderde definitie ervan: evenveel achterstand, minder geld.

„Onze kinderen zijn intussen niet veranderd”, zegt Van Selling. „Er zijn er nog steeds veel die met achterstand binnenkomen, maar we krijgen er lang niet altijd geld voor. Wij moeten met minder geld en dus minder personeel dezelfde problemen oplossen. Dat betekent bijvoorbeeld dat er langere wachttijden zijn voor zoiets als remedial teaching. Wij kunnen deze leerlingen niet langer bieden wat ze nodig hebben.”